

Vergaderjaar 2012–2013

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 1285

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 21 augustus 2013

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Buitenlandse Zaken over de brief van 20 augustus 2013 inzake de ontwikkelingen Egypte inclusief geannoteerde agenda Raad Buitenlandse Zaken d.d. 21 augustus 2013 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1284).

De Minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 21 augustus 2013. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Eijsink

De griffier van de commissie,
Van Toor

1

Vindt u dat de politieke leiders van de Moslim Broeders aan de door het leger opgestelde politieke routekaart deel moeten nemen?

Ja. De Nederlandse regering bepleit concrete stappen richting een inclusieve democratie en daar hoort deelname bij van alle partijen.

2

Kunt u aangeven op welke wijze er overleg binnen de VN over de situatie in Egypte plaatsvindt?

3

Gaat u bepleiten dat de VN in Egypte onafhankelijk onderzoek kan doen naar het recente geweld?

4

Deelt u de mening dat een onafhankelijk onderzoek door de Verenigde Naties naar het buitensporige geweld noodzakelijk is? Zo neen, waarom niet?

Antwoord op vragen 2 t/m 4

De VN Veiligheidsraad heeft over de situatie in Egypte gesproken. Er wordt nu bezien of de situatie in Egypte ook in andere VN-fora aan de orde zou moeten worden gesteld. De VN Hoge Commissaris voor Mensenrechten Pillay heeft zich al uitgesproken voor een onafhankelijk onderzoek naar de inzet van het leger en de politie, naar aanleiding van de gewelddadigheden in Egypte. Ook in Egypte zelf wordt over een onafhankelijk onderzoek nagedacht. Nederland bepleit het belang van onafhankelijk, gedegen onderzoek naar de gewelddadigheden van beide zijden. Onafhankelijk onderzoek door de VN is een van de mogelijkheden daarvoor.

5

Welke positie neemt de Nederlandse regering in ten opzichte van de recente machtswisseling in Egypte?

Nederland en de EU kijken naar de toekomst van Egypte.

Duidelijk is dat een overweldigend aantal Egyptenaren ontevreden was over het presidentschap van Morsi en dat er geen grondwettelijk mechanisme mogelijk was voor het afzetten van de president. De toekomstige acties van de huidige interim-regering zullen moeten bewijzen dat er sprake is van een terugkeer naar een inclusieve democratische transitie en niet naar een militair of autoritair bewind.

6

Is het waar dat de moslimbroederschap haar aanhangers bewapent en aanslagen pleegt op de autoriteiten? Klopt het dat de moslimbroederschap beschikking heeft over zware wapens? Gedraagt de moslimbroederschap zich in uw optiek steeds meer als een gewapende organisatie? Kunt u bevestigen dat de moslimbroederschap zich schuldig heeft gemaakt aan martelpraktijken van politieke tegenstanders? In hoeverre is de moslimbroederschap voor Nederland en de Europese Unie nog een legitieme gesprekspartner?

Er is op dit moment geen objectieve informatie voorhanden waaruit blijkt dat de Moslim Broederschap de strategie heeft om haar aanhangers te bewapenen en aanslagen te laten plegen op autoriteiten. Het lijkt echter aannemelijk dat personen in de pro-Morsi beweging over wapens beschikken. Geruchten dat de Moslim Broederschap politieke tegenstanders heeft gemarteld zijn vooralsnog niet bewezen; eerder zouden aanhangers van president Morsi op 5 december 2012 tegenstanders hebben gemarteld tijdens een confrontatie voor het presidentieel paleis.

Deze beschuldigingen moeten worden onderzocht en de daders berecht.

Het pro-Morsi kamp bestaat uit meerdere politieke bewegingen die zich hebben verenigd in de Nationale Alliantie voor Legitimititeit. Het geweld dat uit naam van deze alliantie is gepleegd kan niet alleen worden toegeschreven aan aanhangers van de Moslim Broederschap. Wel kan de Moslim Broederschap verweten worden dat ze dit geweld niet hebben veroordeeld en in hun politieke uitingen aanzetten tot haat tegen de tegenstanders van President Morsi.

Aangezien de Moslim Broederschap nog altijd een substantieel deel van de Egyptische bevolking direct vertegenwoordigt en indirect gesteund wordt door een groter gedeelte van de Egyptische bevolking, is deelname van het Moslim Broederschap nodig voor een duurzame en vreedzame oplossing.

7

Werkt de keuze om de banden met Egyptische interim-regering op dit moment te verminderen niet de moslimbroederschap in de hand?

Nederland streeft in de RBZ van 21 augustus naar een gemeenschappelijke analyse van de ontwikkelingen in Egypte en het bepalen van een gezamenlijke koers. De RBZ zal de verschillende opties in kaart brengen voor de wijze waarop de EU de situatie in Egypte ten positieve kan beïnvloeden. De Raad zal hiertoe richting geven aan de wijze waarop de EU het proces kan bevorderen dat moet leiden tot een eind aan het geweld, een hervatting van de politieke dialoog en een terugkeer naar het democratisch proces. Hierbij moet zoveel mogelijk gezamenlijk worden opgetreden, in EU-verband en daarbuiten, zoals met de VS, Arabische partners en de VN, waaronder de Veiligheidsraad. Nederland ondersteunt de uitlatingen van Van Rompuy, Barroso en Ashton in hun recente verklaringen dat de EU zich zal blijven inspannen voor een eind aan het geweld en een inclusieve dialoog. Zoals bekend, zal Nederland in de RBZ pleiten voor een gebalanceerde boodschap van de EU, die de EU in staat stelt met alle partijen in gesprek te blijven. Tevens zal een helder signaal moeten worden afgegeven aan de Egyptische autoriteiten, waarbij Nederland in de RBZ-discussie zal inzetten op het kritisch bezien van EU-steun aan Egypte en de export van militaire goederen naar Egypte. Gezien de zorgwekkende omstandigheden in Egypte is de Nederlandse inzet gericht op het afgeven van een helder signaal aan de Egyptische autoriteiten. Tegelijkertijd hoopt Nederland dat dit signaal ertoe bijdraagt dat de geweldsspiraal wordt doorbroken en de weg richting een vreedzame oplossing van het conflict wordt ingeslagen. Daar zijn de Nederlandse en Europese inspanningen op gericht.

Zie ook antwoorden op vragen 9, 28, 45 en 66.

8

Klopt het dat er een ongekende hetze in Egypte is ontstaan tegenover buitenlandse journalisten? Klopt het tevens dat journalisten geregeld worden aangevallen en zelfs opgepakt wegens «negatieve berichtgevingen»? Kunt u aangeven wat de rol is van gewapende bendes binnen dit conflict?

Er is een groeiende antipathie tegen buitenlandse journalisten. De Egyptische autoriteiten hebben zich meermaals kritisch uitgesproken over in hun ogen ongebalanceerde verslaggeving van buitenlandse pers. Meerdere journalisten zijn enkele uren vastgehouden om later weer te worden vrijgelaten. Ook onder de bevolking leeft het idee dat de buitenlandse pers te kritisch is

over het optreden van de autoriteiten, als gevolg waarvan sommige burgers journalisten intimideren. Er is Nederland op dit moment geen betrouwbare informatie bekend over betrokkenheid van gewapende bendes hierbij.

9

Welke initiatieven worden er op dit moment ondernomen om de routekaart die de interim-regering heeft gepresenteerd nieuw leven in te blazen?

Zie antwoord op vraag 7.

10

Bent u op de hoogte van eventuele plannen om de moslimbroederschap in Egypte te verbieden? Wat is uw oordeel hierover?

Er zijn diverse signalen dat de Egyptische overheid de mogelijkheid onderzoekt om de Moslim Broederschap formeel te verbieden. Een internationaal verbod (EU, VN) is op dit moment niet aan de orde. Een inclusieve dialoog in Egypte is onmogelijk zonder betrokkenheid van de Moslim Broederschap daarbij. Daarom zal ik in de EU niet pleiten voor het steunen van maatregelen die dit onmogelijk maken.

11

Bent u bereid aan te dringen op een onafhankelijk onderzoek naar de geweldsescalatie? Zo nee, waarom niet? In hoeverre kunnen internationale organisaties als de Arabische Liga en/of de Verenigde Naties hier een rol in vervullen?

Zie antwoord op vragen 2 t/m 4.

12

Is de Nederlandse overheid ertoe bereid om Koptische christenen nu wel aan te merken als een risicogroep onder het asielbeleid? Bent u tevens bereid om hiervoor ook bij uw Europese collega's te pleiten? Zo nee, waarom niet? Bent u bovendien bereid het visumbeleid voor Egyptenaren met familie in Nederland te versoepelen zodat zij tijdelijk in Nederland kunnen blijven?

De huidige situatie geeft vooralsnog geen aanleiding om koptische christenen in het asielbeleid aan te wijzen als risicogroep. Wel worden de actuele ontwikkelingen bij de individuele beoordeling van asielaanvragen betrokken. Een nieuw thematisch ambtsbericht wordt daarvoor op dit moment niet nodig geacht. Indien een christelijke asielzoeker aannemelijk maakt in Egypte te vrezen voor vervolging, wordt van deze persoon niet verlangd dat hij of zij zich, voorafgaand aan het vertrek uit Egypte, tot de Egyptische autoriteiten heeft gewend voor bescherming. Elke visumaanvraag wordt op zijn eigen merites beoordeeld. Het beleid is dat visumverlening aan Egyptenaren in het kader van familiebezoek mogelijk is indien de aanvragen voldoen aan de geldende voorwaarden voor visumverlening. Gelet op de huidige politieke situatie in Egypte is de kans groot dat Egyptische familieleden die Nederland willen bezoeken voor langer verblijf in Nederland in aanmerking willen komen. Daarvoor is de visumprocedure niet bedoeld. Egyptenaren die langer dan 90 dagen in Nederland wensen te verblijven, dienen hiervoor de procedure voor toegang en verblijf te doorlopen. Mede gezien het voorgaande is er geen aanleiding om de bestaande voorwaarden voor visumverlening aan te passen.

13

Hoe breed wordt de actie van het leger tegen het Morsi-regime onder de Egyptische bevolking gedragen?

Op dit moment vallen hierover geen betrouwbare cijfers te geven. Daarvoor is de situatie nog te onoverzichtelijk. De indruk is wel dat een groot deel van de Egyptische bevolking zich afzijdig houdt.

14

Op welke wijze kan het Westen bijdragen aan bescherming van de kwetsbare minderheden in Egypte, zoals de Kopten?

De Egyptische staat zelf is verantwoordelijk voor de bescherming van de eigen bevolking, waaronder kwetsbare minderheden. De Nederlandse regering en de EU stellen de zorgpunten ten aanzien van de ontwikkelingen in Egypte voortdurend aan de orde bij de Egyptische interim-autoriteiten. Goed bestuur, respect voor de rechtsstaat en mensenrechten zijn hier belangrijke onderdelen van.

15

Hoe duidt u de bloedige aanslagen op kerken en andere christelijke gebouwen in Egypte? Welke doel wordt hiermee gediend en welke agenda zit hierachter?

Waar Egypte in de afgelopen jaren een voortdurende spanning heeft gekend tussen moslims en christenen, is deze spanning sinds de machtswisseling verder toegenomen. Het staat vast dat individuele Egyptenaren deze onrust hebben aangegrepen om geweld te plegen tegen christenen. Het kan niet met zekerheid gesteld worden dat sprake is van georganiseerd geweld door politieke bewegingen. Van een georganiseerde religieuze zuivering is geen sprake. Er is op dit moment geen eenduidige en betrouwbare informatie beschikbaar over aantallen slachtoffers en over aantallen kerken die vernield zijn.

Het is betreurenswaardig dat de Egyptische veiligheidssector het geweld tegen christenen onvoldoende voorkomt. Legereenheden zijn niet altijd in de buurt en lokale overheden handelen soms weinig doortastend ten behoeve van de bescherming van de koptische gemeenschap. De interim-regering heeft haar intenties om de koptische minderheid te beschermen duidelijk uitgesproken, maar is in de huidige instabiele situatie niet consequent in staat gebleken noodzakelijke verbeteringen in de wijze van opereren van lokale autoriteiten door te voeren.

Desalniettemin bevestigde de koptische paus Tawadros II op 17 augustus jl. in een publieke verklaring zijn steun aan leger, politie en de interim-regering. Hij blijft vertrouwen op hun vermogen om de nationale eenheid te bewaren en samen met zijn geloofsgemeenschap dit geweld te beteugelen.

Op 14 augustus veroordeelde EU Hoge Vertegenwoordiger Catherine Ashton het recente geweld en de aanvallen op kerken in het bijzonder.

16

Op welke wijze kan het Westen het Egyptische leger bijstaan in het indammen van de terreur en de aanslagen vanuit de Moslimbroederschap?

Zie antwoord op vraag 6.

17

Hoe reageerden de vertegenwoordigers van de door u genoemde instituties die u eerder deze maand sprak, op uw boodschap dat democratie, rechtsstaat en mensenrechten onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn? Hoe reageerde de interim-regering?

Al mijn gesprekspartners waren het erover eens dat Egypte stabiliteit en democratie nodig heeft om op de langere termijn ook economisch welvarender te worden en zo de belofte van de revolutie in 2011 aan de bevolking in te lossen. Zij verschilden echter in hun inzichten over hoe die stabiliteit en die democratie te bereiken op de kortere termijn.

18

Hoe concreet waren de voorstellen die EU Hoge Vertegenwoordiger Ashton, samen met internationale partners, aan de partijen in Egypte gepresenteerd heeft?

19

Hoe hebben de verschillende partijen op die voorstellen gereageerd? Waaruit is de onverzettelijke houding van de zowel de aanhangers van de regering als die van de afgezette president Morsi gebleken?

Antwoord op vragen 18 en 19.

De bezoeken van Hoge Vertegenwoordiger Ashton en een aantal anderen aan Egypte waren vooral gericht op het bevorderen van een inclusieve dialoog tussen alle betrokken partijen, waaronder ook meer gematigde krachten. Tijdens mijn gesprekken op 7 augustus jl. in Egypte kwam duidelijk naar voren dat alle partijen van hun eigen gelijk waren overtuigd en niet bereid waren in de richting van andere partijen te bewegen.

20

Welke signalen heeft u sinds de gewelddadigheden van de afgelopen week van de verschillende partijen gekregen?

Sinds de gewelddadigheden heeft de Egyptische interim-regering laten weten momenteel de Moslim Broederschap als aanstichter van het geweld te zien.

21

Is de machtsovername naar uw oordeel een staatsgreep? Indien neen, wat is de (juridische of politieke) reden om deze kwalificatie van de machts-overname niet te gebruiken?

Zie antwoord op vraag 5.

22

De nieuwe Egyptische regering heeft een tijdpad voor democratisering beloofd. Ligt het niet in de rede dat het Westen doorgaat met financiële steun en deze afhankelijk maakt van het volgen van dit tijdpad én van de zorg voor minderheden?

De recente grootschalige uitbarstingen van geweld in Egypte en de daardoor toegenomen spanningen tussen de diverse betrokken groepen in dat land maken het onwaarschijnlijk dat het beoogde tijdpad naar democratie kan worden gevolgd. In de afgelopen periode hebben de EU, de VS en diverse EU-lidstaten pogingen ondernomen om de Egyptische interim-regering ertoe te bewegen de dialoog met de Moslim Broederschap voort te zetten en daardoor geweld te voorkomen. De Nederlandse inzet is erop gericht dat proces zo spoedig mogelijk te hervatten.

23

Welke inspanningen worden gedaan om juist gematigde krachten binnen de verschillende kampen bij de dialoog te betrekken?

Zie antwoord op vragen 18 en 19.

24

Zijn er meer stappen die gezet moeten of kunnen worden naast een einde aan het geweld en een hervatting van de inclusieve dialoog, alvorens een terugkeer naar het democratisch proces mogelijk is?

Het belangrijkste op dit moment is dat het geweld aan beide zijden wordt gestaakt en de partijen zo spoedig mogelijk met elkaar om de tafel zitten. Om dat voor elkaar te krijgen is blijvende druk door de betrokken internationale partners noodzakelijk.

25

Kunt u aangeven in hoeverre de veronderstelling van Hassiba Hadja Sahraoui (Adjunct-directeur van Amnesty International in het Midden-Oosten en Noord Afrika) juist is dat de Egyptische veiligheidstroepen structureel nalatig zijn als het gaat om de bescherming van Koptische christenen en de vervolging van degenen die gewelddadige acties tegen deze christenen ondernemen?

Zie antwoord op vraag 15.

26

Wat is de invloed van de machtswisselingen in Egypte op de positie van Koptische christenen in dat land? Is er sprake van een verslechterende situatie?

Zie antwoord op vraag 15.

27

Welke gevolgen heeft de door u gevreesde terugkeer naar de oude status quo voor de stabiliteit in de regio, gegeven de rol van Egypte in de Arabische regio?

Egypte speelt van oudsher een belangrijke stabiliserende rol in de regio, onder meer vanwege het vredesverdrag met Israël en de bemiddelende rol die het bij herhaling heeft gespeeld in de relatie met de buurlanden. Het is met zijn ruim 83 miljoen inwoners en zijn belangrijke culturele en sociale instellingen bovendien een voorbeeldland voor andere Arabische landen. Egyptische films en series worden in de hele Arabische regio bekeken, en Egyptische schrijvers worden in de hele Arabische regio gelezen. Het is mede vanwege deze voorbeeldfunctie belangrijk dat Egypte ook op de langere termijn een stabiel land is met werkende democratische instellingen. Bij het ontbreken daarvan, zo heeft ook de revolutie in 2011 aangetoond, ontstaat er vroeg of laat een instabiele situatie in het land die doorwerkt in onzekerheid voor de rest van de regio. Vanwege Egypte's voorbeeldfunctie wordt er ook in de andere transitielanden in de regio, zoals Tunesië, met aandacht gekeken naar wat er in Egypte gebeurt.

28

U geeft aan dat de kans op een vreedzame uitweg klein is. Welke rol kan de EU spelen om deze kans te vergroten, of bent u van mening dat deze is uitgespeeld nu voorstellen van de EU door de interim-regering opzij zijn geschoven?

Zie antwoord op vraag 7.

29

U geeft aan dat u samen met de Minister voor Buitenlandse handel en Ontwikkelingssamenwerking de betaling in het kader van het in afbouw zijnde bilaterale OS-programma en de bilaterale transitiesteun aan de Egyptische overheid opschort. Kunt u specificeren welke projecten en

bestemmingen hieronder vallen? Kunt u voorts per onderdeel specificeren om welke bedragen het gaat? Hoe verhoudt deze afbouw zich tot de antwoorden op de vragen van de leden Verheijen en Ten Broeke d.d. 20 juni 2013?

30

Kunt u nogmaals aangeven welke maatschappelijke organisaties in Egypte Nederland wel blijft steunen in 2013 en welke bedragen Nederland per project of organisatie besteedt?

Antwoord op de vragen 29 en 30.

In het kader van de OS-relatie is in 2013 nog een beperkt aantal activiteiten in uitvoering. De steun aan de Egyptische overheid beperkte zich tot een viertal water(management)projecten waar Nederland dit jaar nog circa EUR 1,5 mln aan zou bijdragen. Betaling daarvan wordt nu opgeschort.

Het opschorten van de bilaterale transitiesteun aan de Egyptische overheid betekent concreet dat Egyptische ambtenaren en jonge diplomaten niet meer kunnen deelnemen aan trainingen in Nederland en dat er geen samenwerkingsprojecten tussen Nederlandse en Egyptische overheidsorganisaties van start gaan. In totaal was voor 2013 ca. EUR 750.000 voor dit type samenwerking met Egypte beschikbaar. Hiervan is tot dusver ongeveer EUR 200.000 besteed.

Steun aan Egyptische maatschappelijke organisaties richt zich vooral op ondersteuning van de mensenrechtensituatie en de economische transitie, waarbij moet worden gedacht aan steun aan mensenrechtenverdedigers, vakbonden en groepen die sociale of interreligieuze dialoog bevorderen. Het totale budget hiervoor is dit jaar EUR 700.000. Alleen organisaties die geen band met de Egyptische overheid hebben komen voor ondersteuning in aanmerking.

De vragen van de leden Verheijen en Ten Broeke dd. 20 juni 2013 betroffen vooral de EU-steun aan Egypte. Er is geen relatie met de afbouw van het OS-programma en evenmin met de opschorting van betalingen.

31

U geeft aan dat de EU samen met de VS, Qatar en de VAE (tevergeefs) bemiddelingspogingen heeft ondernomen. Hoe beoordeelt u de rol die Qatar en de VAE spelen sinds de onrust in Egypte en welke gevolgen die rol heeft voor hun positie als bemiddelaar?

Het is belangrijk zowel de interim-regering als de Moslim Broederschap ertoe te bewegen de bestaande impasse te doorbreken. Verschillende Arabische landen hebben invloed op beide kampen in Egypte, te meer vanwege de (financiële) steun die gegeven wordt. Daarom is het belangrijk dat de EU en de VS met Arabische partners blijven optrekken.

Speciaal vertegenwoordiger van de EU voor het Zuidelijke Middellandse Zeegebied, Bernardino León, heeft in nauwe samenwerking met VS Deputy Secretary of State, William Burns, en vertegenwoordigers van Qatar en de VAE voorafgaand aan de gewelddadigheden van 14 augustus gesprekken gevoerd. Daarbij hebben Qatar en de VAE een constructieve rol gespeeld.

32

Welke Nederlandse government-to-government programma's zijn precies stopgezet?

Zie antwoord op vragen 29 en 30.

33

Vindt u dat de (grootschalige financiële) steun vanuit diverse landen, zoals Saudi-Arabië, voor het nieuwe bewind een negatieve uitwerking heeft voor de door u bepleitte dialoog?

Zie antwoord op vraag 31.

34

Heeft u contact gehad met andere lidstaten of relevante Eurocommissarissen toen u 14 augustus besloot om het bilaterale OS-programma en de bilaterale transitiesteun aan de Egyptische overheid op te schorten?

Over het opschorten van het bilaterale OS-programma en de bilaterale transitiesteun aan de Egyptische overheid op 14 augustus jl. heeft geen voorafgaande afstemming met andere EU-lidstaten of de Europese Commissie plaatsgevonden. Denemarken had al aangegeven de financiële hulp op te schorten voordat Nederland een besluit nam. Daarnaast waren er indicaties dat ook andere EU-lidstaten een dergelijke stap overwogen.

35

Deelt u de mening dat een Europese escalatieladder voor het al dan niet intrekken van EU-steun aan derde landen wenselijk is, zodat er meer sprake is van een geharmoniseerd beleid van de afzonderlijke lidstaten ten aanzien van steunpakketten?

Nederland is een voorstander van heldere voorwaarden voor verstrekking van EU-steun, in het bijzonder in de context van het EU nabuurschapsbeleid. Sinds de herziening in 2011 vormt het *more for more* beginsel de basis van dit beleid. In het afgelopen jaar is de EU dit steeds meer gaan toepassen – zie ook de recente Kabinetsappreciatie Nabuurschapsbeleid inclusief de voortgangsrapportage over Egypte die hierin is opgenomen (Kamerstuk 22 112, nr. 1616). In een brief d.d. 3 februari 2012, die uw Kamer eerder toeging (Aanhangsel Handelingen II 2012/13, nr. 2849, 15 juli 2013) merkten Hoge Vertegenwoordiger Ashton en Commissaris Füle (Nabuurschap) onder andere vrije en eerlijke verkiezingen, vrijheid van vereniging en vergadering, vrijheid van meningsuiting, hervorming van en democratische controle over het veiligheidsapparaat, en rechten van minderheden aan als belangrijk criteria om voortgang op het gebied van democratisering aan af te meten. Nederland steunt de verdere uitwerking en toepassing van conditionaliteit conform het *more for more* beginsel. Uiteraard is een gecoördineerd optreden van de afzonderlijke EU lidstaten wenselijk, maar op het gebied van bilaterale steun kan dit niet afgedwongen worden.

36

Klopt het dat de moslimbroederschap bewust en gericht aanslagen pleegt op kerken, Koptische gebouwen en christenen? Is hier in uw optiek sprake van een religieuze zuivering? Is het een bewuste keuze geweest van Nederland en de Europese Unie om deze gerichte aanvallen tegen Koptische christenen in hun verklaringen niet specifiek te benoemen terwijl mensenrechtenorganisaties waaronder bijv. Amnesty International dit wel hebben gedaan? Kunt u aangeven hoeveel kerken zijn vernield en hoeveel slachtoffers onder de Kopten zijn gevallen? Kunt u bevestigen dat in veel gevallen autoriteiten bewust geen actie hebben ondernomen om de Kopten te hulp te schieten?

Zie antwoord op vraag 15.

37

Geeft de recente geweldsescalatie er aanleiding toe om bepaalde NGO's meer te steunen? Welke mogelijkheden ziet u nu om organisaties te steunen die zich in het bijzonder inzetten voor kwetsbare groepen waaronder Koptische christenen en vrouwen? Bent u bereid hiervoor draagvlak te zoeken onder uw Europese collega's?

Zie antwoord op vraag 14.

38

Waarom schort u met stel en sprong de hulp aan Egypte op, terwijl u dit systematisch weigerde gedurende het dubieuze regime van Morsi? Biedt financiële steun nu geen handvat meer om de route naar democratisering te bevorderen? Waarom niet?

Zie antwoord op vraag 22.

39

Kunt u aanduiden met welke terroristische groeperingen de Moslimbroederschap verbindingen onderhoudt en op welke wijze?

De Moslim Broederschap onderhoudt banden met Hamas, dat het – anders dan Nederland en de Europese Unie – niet als terroristische organisatie beschouwt. Ook eerdere Egyptische regeringen onderhielden contacten met Hamas. Nederland heeft geen aanwijzingen van contacten van de Moslim Broederschap met andere terroristische organisaties.

40

De Moslimbroederschap heeft betoond dat zij geweld en het schenden van mensenrechten niet schuwt. Is een verbod op deze partij derhalve niet logisch en gerechtvaardigd?

Zie antwoord op vraag 10.

41

Egypte kan rekenen op steun van Arabische golfstaten en van Rusland. Als het Westen nu Egypte laat vallen, zal dat dan niet vooral ten koste gaan van westerse strategische doelen?

Zie ook antwoord op vraag 31. Het Westen moet Egypte niet laten vallen, maar samen met andere internationale partners, waaronder Arabische landen, Egypte steunen op de weg terug naar een inclusief democratisch proces.

42

Op welke wijze kan het Westen bijstand verlenen aan de Egyptische interim-regering ten aanzien van het beschermen van kerken, scholen, Koptische groeperingen en andere kwetsbare minderheden?

Zie antwoord op vraag 14.

43

Welke overige impact op de regio (naast Israël) voorziet u? Hoe beoordeelt u bijvoorbeeld de impact op de andere Noord-Afrikaanse landen waar in de Arabische Lente een omwenteling heeft plaatsgevonden?

Zie antwoord op vraag 27.

44

Op welke wijze zal de discussie over opschorting van EU-steun gevoerd worden? Welke concrete voorstellen voor aanscherping van criteria zijn aan de orde?

Nederland wil dat de EU zich duidelijk uitsprekt dat de gewelddadigheden in Egypte gevolgen moeten hebben voor de relatie met Egypte, waaronder de hulprelatie. Dit is conform het more for more beginsel dat aan het herziene Nabuurschapsbeleid ten

grondslag ligt. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het opschorten van directe financiële steun aan de overheid. Nederland zal in dit kader de EU ook oproepen om in lijn met de doelstellingen van het Nabuurschapsbeleid meer hulp via het maatschappelijk middenveld te kanaliseren in plaats van via overheid.

Uiteraard dient dit middel van opschorting van de hulp weloverwogen en gebalanceerd te worden ingezet: de communicatiekanalen met alle partijen moeten worden open gehouden, er moet goed worden gekeken dat de opschorting van middelen bijdraagt aan het opvoeren van druk op de partijen en directe negatieve gevolgen voor de bevolking moeten worden voorkomen.

Nadat een besluit is genomen over eventuele opschorting van hulpprogramma's, kan nader bekeken worden onder welke voorwaarden deze hulp hervat kan worden. Nederland heeft de Europese Commissie en EDEO gevraagd hiertoe een voorstel te doen.

45

Welke andere instrumenten hebben de EU en de internationale gemeenschap om de druk op partijen in Egypte op te voeren om af te zien van verder geweld en zich te committeren aan een inclusieve dialoog? Ziet u daarbij ook een rol voor de VN? Zo ja, welke?

Zie antwoord op vragen 2 t/m 4 en vraag 7.

46

Wat bedoelt u precies met een terugkeer naar het «democratisch proces»? Voorziet naar uw mening de politieke routekaart, die door het leger is opgesteld, daarin?

47

Gaat u pleiten voor zo snel mogelijk nieuwe verkiezingen? Moeten deze plaatsvinden voordat of nadat een nieuwe grondwet is opgesteld?

Antwoord op vragen 46 en 47.

Het «democratische proces» waarop door de EU en Nederland wordt ingezet, omvat met name de betrokkenheid van alle partijen die aan de toekomst van Egypte op constructieve wijze kunnen bijdragen. Het is aan de regering en aan de Moslim Broederschap om nader tot elkaar te komen. De toekomst van Egypte is van hen afhankelijk. De politieke routekaart voorziet in een herziening van de Grondwet, gevolgd door parlementaire en presidentiële verkiezingen. Het is echter onwaarschijnlijk dat het voorgestelde tijdpad dat uiteindelijk in 2014 tot presidentiële verkiezingen zal moeten leiden, gezien de gewelddadigheden en de onverzettelijke houding van de beide partijen haalbaar is.

48

Gaat u in de EU pleiten om geen steun te verlenen aan een verbod op de moslimbroederschap en uitsluiting van deelname aan verkiezingen?

Zie het antwoord op vraag 10.

49

Deelt u de mening dat het ontraden van niet-essentiële reizen naar hotelresorts aan de Rode Zee en de Golf van Akaba zonder een expliciet advies voor al aanwezige toeristen om terug te komen, verwarring kan veroorzaken, zeker bij mensen die niet dagelijks te maken hebben met diplomatieke exercities?

50

Wat was de directe aanleiding om alle reizen naar Egypte in de middag van 16 augustus af te raden, terwijl er in de ochtend nog geen aanleiding was om deze keuze te maken voor reizen naar hotelresorts aan de Rode

Zee en de Golf van Akaba? In hoeverre houdt dit verband met de keuze van Duitsland om al eerder deze reizen af te raden?

Heldere communicatie met Nederlanders die zich in crisissituaties in het buitenland bevinden is van levensbelang en heeft mijn volledige aandacht. Daarom heeft de Nederlandse ambassade in Cairo tijdelijke versterking gekregen van vier consulaire medewerkers, die verblijven op locaties waar veel Nederlanders verblijven. De ambassade heeft vrijwel dagelijks contact met vertegenwoordigers van de Nederlandse gemeenschap en het Nederlandse bedrijfsleven in Egypte en volgt de veiligheidssituatie op de voet. Ambassadepersoneel is 24 uur per dag bereikbaar om Nederlanders in Egypte van dienst te zijn met hulp en advies, ook voor Nederlandse toeristen die aanvullende vragen hebben over het reisadvies.

Het escalerend geweld, de bijzonder onrustige en instabiele situatie in Egypte waren aanleiding om in de loop van 16 augustus niet-essentiële reizen naar de hotelresorts aan de Rode Zee en de Golf van Akaba te ontraden. Die resorts liggen weliswaar ver van de brandhaarden, maar vanwege de ongewisse situatie is besloten het reisadvies uit voorzorg aan te scherpen. Nederlanders die al in Egypte verblijven, wordt geadviseerd te overwegen of hun verblijf nog langer noodzakelijk is en om (indien van toepassing) contact op te nemen met hun reisorganisatie. Bij de afweging om een reisadvies aan te passen, worden verschillende bronnen geraadpleegd en is er contact met reisorganisaties en met andere EU-lidstaten.

Er is en wordt op verschillende manieren actief gecommuniceerd over het reisadvies, inclusief oproepen aan mensen met reisplannen richting Egypte om het nieuws goed te volgen.

51

Wordt er op dit moment in de EU gesproken over een in samenwerking met de VS gecoördineerde beëindiging van wapenleveranties aan Egypte?

Mede op Nederlands voorstel spreekt de EU over het collectief aanhouden van export van militaire goederen naar Egypte. De VS heeft recentelijk besloten de leveranties van F16 toestellen aan Egypte vooralsnog niet te laten plaatsvinden en een geplande gezamenlijke militaire oefening af te zeggen. De VS beraadt zich op mogelijke verdere stappen maar daarover heeft de Amerikaanse regering nog geen details gegeven. Over voornemens van andere wapenleveranciers aan Egypte is niets bekend.

52

Kunt u in kaart brengen wat de omvang is van de Nederlandse export van militaire goederen naar Egypte?

Ja, althans waar het de totale waarde van de afgegeven vergunningen voor de uitvoer van militaire goederen met de eindbestemming Egypte betreft. Die waarde is opgenomen in de jaarrapporten over het Nederlandse wapenexportbeleid, die gepubliceerd worden op www.rijksoverheid.nl/exportcontrole. In 2008 ging het om een totale waarde van € 3,39 miljoen, in 2009 om € 1,27 miljoen, in 2010 om € 8,21 miljoen en in 2011 om € 0,16 miljoen. Hoewel het jaarrapport over 2012 nog moet verschijnen is al wel bekend dat de totale waarde van de afgegeven vergunningen voor de uitvoer van militaire goederen met de eindbestemming Egypte in 2012 € 9,33 miljoen bedroeg. Zeker in 2012 ging het daarbij vooral om de toeleverantie van onderdelen en subsystemen voor vier schepen die in de VS gebouwd werden en worden voor de Egyptische marine. Over een vergunning die in dat kader in 2013 werd afgegeven, is de Kamer

bij brief van 5 maart 2013 versneld geïnformeerd (Kamerstuk 22 054, nr. 214).

53

Beschouwt u het – al dan niet tijdelijk – aanhouden van de export van militaire goederen naar Egypte als louter een politiek en symbolisch signaal, of bent u ook van mening dat het aanhouden van deze export het excessieve geweld van de Egyptische autoriteiten kan doen afnemen?

Het collectief aanhouden van de export van militaire goederen door de EU zou een sterk politiek signaal afgeven. Onbekend is welke specifieke leveranties vanuit welke lidstaten hiermee vooralsnog zouden worden aangehouden. Dit is vertrouwelijke informatie die lidstaten niet met elkaar delen. Daarom is ook niet te zeggen welke directe consequenties dit eventuele Europese beleid heeft voor het functioneren van het Egyptische leger.

54

Maandag verklaarde uw Saoedische collega Saud al-Faisal dat Arabische en islamitische landen bereid zijn de eventuele beëindiging van westerse hulp aan Egypte met eigen hulp te compenseren. Vreest u dat andere landen in de regio, die mogelijk een grotere rol in het Midden-Oosten ambiëren (bijvoorbeeld Saoedi-Arabië), de aangehouden export zullen compenseren met alternatieve levering van militaire goederen?

Welke effecten een mogelijk besluit door de EU heeft op het beleid van derde landen kan ik niet voorzien.

55

Hoe waarschijnlijk is het dat er in EU-verband overeenstemming bereikt wordt over het opschorten van de export van militaire goederen naar Egypte?

Nederland zet zich in voor een collectief besluit. Het bereiken van overeenstemming hierover op EU-niveau lijkt niet onmogelijk.

56

Wat zouden hiervan de consequenties zijn voor het functioneren van het Egyptische leger? Om welk materieel uit welke EU-landen zou het vooral gaan?

Zie antwoord op vraag 53.

57

Is u bekend of ook de VS overwegen de export van militaire goederen naar Egypte op te schorten? Welke andere landen buiten de EU overwegen het opschorten van militaire goederen naar Egypte?

Zie antwoord op vraag 51.

58

Omvat het aanhouden van de export van militaire goederen naar Egypte door de Nederlandse douane ook doorvoer van militaire goederen?

Ja.

59

Wordt aan het opschorten door Nederland van de export van militaire goederen ook vastgehouden indien er tijdens de RBZ onvoldoende steun is om deze voor heel de EU te laten gelden?

De Douane is geïnstrueerd de export van militaire goederen vanuit Nederland naar Egypte vooralsnog aan te houden. In het licht van de uitkomst van de RBZ en de zich ontwikkelende situatie in Egypte zal opnieuw naar het Nederlandse beleid worden gekeken.

60

Welke verwachtingen heeft u op korte en middellange termijn van de dialoog tussen de beide kampen?

61

Op welke manier zult u bilateraal en in EU-verband bijdragen aan de dialoog op korte en middellange termijn?

Antwoord op vragen 60 en 61.

Het is onwaarschijnlijk dat, gezien de onverzettelijke houding van alle partijen, een dialoog op korte termijn zal plaatshebben. Maar zowel de EU als Nederland zullen zich onverminderd blijven inzetten om alle partijen weer om de tafel te krijgen. De RBZ op 21 augustus biedt de gelegenheid om te komen tot een gemeenschappelijke analyse van de ontwikkelingen in Egypte en het bepalen van een gezamenlijke koers, ook ten aanzien van een dialoog tussen beide kampen.

62

Wat zal de Nederlandse inzet zijn ten aanzien voor verdere opschorting van EU-steun aan Egypte en ten aanzien van de criteria voor eventuele hervatting van deze EU-steun?

Zie antwoord op vraag 44.

63

Welke concrete voorstellen zult u in dit verband morgen op tafel leggen?

Zie antwoord op vraag 44.

64

Welk «helder signaal» zou de EU volgens u moeten afgeven als het gaat om de export van militaire goederen? Deelt u de mening dat een advies van de Europese Commissie over de wenselijkheid van het leveren van militaire goederen wenselijk is?

Aanhouden van de export van militaire goederen door de EU als geheel zou een sterk signaal vormen. Een advies van de Europese Commissie over het tijdelijk aanhouden van militaire export is niet aan de orde, aangezien afgifte van wapenexportvergunningen een competentie van de lidstaten is.

65

Bent u voornemens aan te dringen op (discussie over) een wapenembargo?

Discussie over een wapenembargo is momenteel niet aan de orde. Indien de situatie verder verslechtert kan dit middel worden overwogen.

66

Worden persoonlijke sancties tegen bepaalde Egyptenaren overwogen? Zo ja, met welk doel?

Zie antwoord op vraag 7.